

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. F. Felicis Potestatis Panormitani Ordinis Minorum S.
Francisci de Observantia ... Examen Ecclesiasticum**

Potesta, Felice

Coloniæ, 1712

Cap. VI. De delictis ad Sanctum Officium spectantibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40060

285 Quoad omittentem autem denunciationem haereticum, cum possit, Carena *cit.* tenet esse leviter suspectum; imò nullo pacto esse suspectum, si omittat ex metu, aut alia causa in se honesta, consanguinitatis, amicitiae, &c. quia tunc praesumitur omittere, non ut defendat haereticum, nisi ea amicitia, & familiaritas esset nimis assidua, aut nisi teneatur denunciare ex officio; tunc quidem induceretur vehemens suspicio. Diana *par. 4. tr. 7. res. 21. §. Et tandem.*

Addit Bord. *cit. n. 73.* cum Lupo, quòd omittens denunciationem haereticum, licet sit suspectus de haeresi, non sit denunciandus; quia non debet dari processus in infinitum. Nec obstat, quòd edictum praecipiat denunciationem suspecti de haeresi; quia loquitur de suspectis ob alia delicta positiva patratò.

Hinc Lupus *pag. 70. diff. 2.* & Del Bene *dub. 26. n. 2.* cum aliis tenent, personas privatas omittentes denunciare Inquisitori, cum possint, haereticum, non esse fautores haereticum, si solum teneantur ex precepto edicti Generalis Inquisitorum; sed peccare contra obedientiam, & incidere in censuram edicti, ac inde esse puniendos ab Inquisitoribus non poena ordinaria fautorum, sed ad arbitrium tanquam inobedientes mandatis: illis adhæret Diana *cit.* At Alphonsus de Castro, & Leander *cit. q. 31.* docent, eos esse fautores.

286 Certum tamen mihi est, quòd si isti omittentes, seu non revelantes haereticum, cum possint, ad id teneantur ex officio, ut sunt Notarii, Socii, Satellites, & similes ex officio Sancto Tribunali inservientes, & testes legitime interrogati, qui veritatem ce- lant, aut minuunt, sunt suspecti de vehemēti, & fautores haereticorum: ita *cit.* DD. ac proinde ultra excommunicationem edicti,

incurrunt in excommunicationem hinc Cœna, & sunt denunciandi.

Idem dico cum Diana *cit. q. Notarius* de personis privatis, si ex speciali precepto vocentur ad veritatem dicendam, & non accedere; aut requisita à multis articulis contra haereticos praestandum, ce- tant.

Idem de persona privata, quae diffinitè denunciando haereticum, cum, quae potest denunciare, aut consilium peccat, non habetur positivum delictum.

Praefati autem omnes à fautoribus recedunt, ac inde ab excommunicatione in Cœna Domini, & suspitione haereticum, tam quae positive favent haereticum, non ut aliis, sed aliam causam in se honestam, potestatem metus, periculi, consanguinitatis, &c. Bord. *cit. sect. 14. a. n. 12.* Leander *q. 1. §. 2.* cum Communis quia ad omnem causam fautoriam requiritur, quòd esse favendi sit haereticum; cum enim certum hinc Cœna feratur in haereticum propter simi- simi, ita ferri debet in fautores haereticorum ut talium; quia accessorium sequitur principale.

Hoc verò locum habet in foro coe- tentia; quoniam in foro externo potest fautor, excommunicatus, & suspensus de haeresi, nisi probet, quòd omittit causam.

C A P U T VI

De delictis ad S. Officium spectantibus

Q U A E R E S

Quid ignorantia operetur.

287 **R**esp. ignorantiam culpam operetur. Hinc in aliquibus

in quibus non adicit pactum explicitum cum demone, sed solum implicitum, ignorantia, & simplicitate mulierculæ fecerunt solent à culpa mortali. Quid autem requiratur ad peccatum mortale, fuscè dicitur in tom. 1. de peccatis.

288 In illis autem casibus, in quibus quis excusatur à culpa mortali, excusatur à poenitentia, quia poena sequitur culpam, ac proinde non afficit ignorantes. Bord. in Trib. fidei 44. n. 3; 5. qui n. 36. addit.

Præcedunt dicta non solum in foro conscientie, in quo asserenti ignorantiam creditur; sed etiam de interesse animæ, cujus nullus potest immemor, cap. Sanctissimus 16. 1. 17. nam cuique in foro conscientie, tam pro se quam contra se creditur, ex cap. Significatio 13. de homicidio: verum etiam in foro externo: quia utriusque fori idem est iudicium. Sarr. Sanchez, &c. Valerius in pralud. diff. utriusque juris, v. Forus, asserens, valere argumentum à foro interno ad externum, & e contra. Id verum dicunt, nisi forus externus addatur in præsumptione, in quo casu alle- gari ignorantiam, eam probare tenetur.

Quamvis igitur in foro externo secun- dum externam procedatur, adhuc forus inter- nus potest iuvare pro externo, si conjunctio, & circumstantia extrinsecæ qualitatibus, actionis, temporis, &c. sint tales, rationabiliter, & prudenter inducant ad arguendum ignorantiam, simplicitatem, aut defectum voluntarii defectum.

QUÆRES II.

289 Quales sint propositiones pravae ad S. Officium spectantes?
Propositiones pravae ad S. Officium spectantes sunt plures, juxta quindecim gradus, quos satis doctè affert Bord. in Trib. si- pteft. Exam. Ecclesiast. Tom. II.

dei cap. 14. à n. 77. ad 88. & sunt propositio hæretica, erronea, sapiens hæresim, inopia, temeraria, malefona, seu piarum aurium offensiva, scandalosa, periculosa, arrogans, leditiosa, schismatica blasphemica, maledica, seu injuriosa, & improbabilis.

1. PROPOSITIO HÆRETICA.

290 Est, quæ immediatè opponitur pro- positioni immediatè à Deo revalata: propositio revelata dicitur, & conse- quenter de fide, 1. quæ est expressa, aut conten- ta in Sacra Scriptura antiqui, aut novi te- stamenti ab Ecclesiâ recepta: ut *Christus mortuus est, & resurrexit*, 2. quæ ab Ecclesiâ Universalitè Concilio Generali legitime congregato, aut à Sede Apostolica, seu à Summo Pontifice, tanquam ad fidem perti- nens est definita, ut ex Trid. sess. 6. can. 5. *Liberum hominis arbitrium post Adæ pecca- tum non est amissum, & extinctum: v. n. 298.* Tertio, quæ ex Apostolicis traditionibus est communi usui Ecclesiæ recepta.

291 Traditiones Apostolicæ ex Trid. sess. 4. sunt: *Quæ ipsis Christiore ab Apostolis ac- cepta, aut ab ipsis Apostolis, Spiritu Sancto dictante, quasi per manus tradita, ad nos us- que pervenerunt.*

Quæ traditiones quantæ sint authorita- tis, exprimit immediatè sequentibus verbis. *Orthodoxorum Patrum exempla secuta, om- nes libros, tam veteris, quam novi testamen- ti, cum utriusque unus Deus sit Author, nec non traditiones ipsas, tum ad fides, tum ad mores pertinentes, vel tanquam ore tenus à Christo, vel à Spiritu Sancto dictatas, & continua successione in Ecclesiâ Catholica con- servatas, pari pietatis affectu, ac reverentia suscipit, & veneratur.*

Hinc Scotus in 1. d. 11. q. 1. §. *Ad auctori- tates. D. ait: Nec Christus in Evangelio docuit*
Eccc omnia

omnia pertinentia ad dispensationem Sacramentorum, dixit enim discipulis suis in Joanne, *Adhuc habeo multa vobis dicere sed non potestis portare modo: cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem; multa igitur docuit eos, scilicet, quae non sunt scripta in Evangelio, & illa multa, quaedam per scripturam, quaedam per consuetudinem tradiderunt.*

292 Traditiones spectantes ad fidem sunt 1. quod Deus solus sit author utriusque testamenti, 2. quod Sacra Scriptura ad nos pervenit intacta secundum veritates à Deo revelatas, 3. quod verus sensus Sacrae Scripturae sit in Ecclesia Romana, non extra, 4. quod symbolum parvum Apostolorum sit verum Dei verbum canonicum, & legitimum, 5. quod parvuli sint baptizandi, 6. quod baptizati ab haereticis servatâ legitimâ formâ non sint rebaptizandi, 7. quod in Sacramento baptismi sint exprimendae tres personae, 8. quod Sacramenta sint tantum septem, non plura, nec pauciora, 9. quod Mater Dei fuerit semper virgo.

293 Traditiones spectantes ad ritus, & mores sunt, 1. de benedictione aquae, 2. de orando versus Orientem, 3. de trina meritione in baptizando, 4. de miscenda aqua in Calice, 5. de formando signo Crucis in fronte, 6. de sumenda Eucharistia à jejunis, 7. de abstinendo à servilibus diebus Dominicis, & similes, quae minimè in sacris libris scriptae reperiuntur, sed apud sanctos Patres acceptae ab Apostolis edoctis à Christo; nam ex Joan. ult. *Multa alia fecit Jesus, quae non sunt scripta in libro hoc*; unde Paulus ad Thess. 2. ait: *Tenete traditiones, quas accepistis, sive per sermonem, sive per epistolam.*

294 Praeter traditiones divinas dantur traditiones Ecclesiasticae, quae post tempora Apostolorum sunt à Praelatis Ecclesiae intro-

ductae: ut solemnitatio Passionis, Resurrectionis, Ascensionis, & Pentecostes; Ascensionis Passio, Resurrectio, &c. prout sunt patet, non sint traditiones, sed articuli fidei expressi in Sacra Scriptura; prout tamen observantur cum abstinencia à servilibus diebus traditiones.

295 In dubio, an traditio sit divina, habens pro Authore Christum, seu Deum, vel Ecclesiastica habens pro Authore Ministros Ecclesiae? censendam esse Ecclesiasticam, ait Bord. cit. n. 8.

296 Qui opponitur traditioni divinae quoad propositiones spectantes ad ritus, & mores tales ab Ecclesia Catholica receptas, et haereticus; quia talis traditio immutat verbum divino: qui vero opponitur traditioni Ecclesiasticae, est temerarius, & suspectus haereti; quia (ut inquit Bord.) *Quoniam communis usus, quem tota servat Ecclesia, non Ecclesiam contemnit, aut de eius veritate dubitat, aut putat eam deceptam, & haereticam circa morum instructionem, quae velentur haereticam suspicionem inducere, hinc de quibus epist. 118. inquit: Insolentissima est opinio disputare, an faciendum sit, quod traditum frequenter Ecclesia. Et Scotus in 1. 2. q. 1. §. Ad Auctoritates D. haereticam traditionem illam de Evangelio dico, quod ipsum descendisse ad inferna, non dicitur in Evangelio, & tamen tenendum est, quod articulus fidei; quia ponitur in symbolo Apostolorum: ita multa alia de sacramentis non sunt expressa in Evangelio, & tamen Ecclesia tenet illa esse tradita certis ritibus à Apostolis, & periculosum esse erroris committere, si illa non sint ab Apostolis expressa, sed etiam, quae per consuetudinem universalis Ecclesiae tenenda sunt.*

Denique propositio, contra quam Concilium determinantibus spectat

idem apponitur titulus Anathematis: *Anathema sit*; est hæretica. Sanchez lib. 2. c. 18. n. 21.

2. ERRONEA

197 Est illa, quæ est contra veritatem Catholicam obscuram non jam definitam, vel secundum Bord. est illa, quæ propositioni theologicæ opponitur.

198 Propositio, quæ sequitur ex duabus fidei, est de fide, quia est revelata; nam quæ revelat præmissas, revelat conclusionem, cum conclusio contineatur in præmissis; liquet hoc syllogismo: *Omnes Apostoli acceperunt Spiritum Sanctum; Petrus factus est ex Apostolis; igitur Petrus accepit Spiritum Sanctum.*

199 Propositio theologica est illa, quæ sequitur ex præmissis, quarum una est de fide, altera naturalis; nam conclusio sequitur ab illiusdem parte: quod si præmissa, quæ non est de fide, sit opinabilis, conclusio dicitur theologica opinabilis; si vero erit omnino vera, vel quia evidens, vel quia est veritas Catholica obscura, non jam definita, & sic communiter accepta; tunc dicitur theologica scientifica, seu ex præmissis ambabus omnino veris. Propositio autem erronea est, quæ opponitur propositioni theologicæ omnino veræ: ut *Christus non est visibilis*, quæ opponitur isti: *Christus est visibilis*, quæ sequitur ex una naturali, altera de fide, ambabus omnino veris: *Omnis homo est visibilis; Christus est homo.*

Pareter hæc propositio: *Maria Virgo peccavit venialiter*; quæ post definitionem factam à Conc. Trid. sess. 6. can. 23. est de fide, antea erat erronea, quia propositio negativa opposita: *Non peccavit venialiter*; erat veritas Catholica obscura contenta in illo

Cant. cap. 4. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te*; & in illo Psalm. 9. *Quæretur peccatum illius, & non invenietur*; ut talis postea ab Ecclesia manifestata, ac definita.

Hic facit propositio errori proxima, & est illa, quæ opponitur conclusioni theologicæ, ita, tamen, ut una præmissa sit evidens apud omnes, altera vero sit de fide, sed non apud omnes, adeoque sit opinativè de fide; vel ita, ut una præmissa sit de fide apud omnes, altera vero sit evidens, sed non apud omnes, adeoque sit opinativè evidens.

3. SAPIENS HERESIM

200 Est illa, quæ opponitur propositioni sapienti fidem, videlicet non revelata, nec deducta, sed recepta tantum ex communi sensu Ecclesiæ, ut ista: *In Quadragesima abstinendum est ab esu carniarum, & lactiorum: Maria Virgo assumpta est cum corpore in Cælum*. Quia licet neutra sit de fide, cum non sit hæcenus ut talis definita, utraque sapit fidem, quatenus est recepta ut Catholica ex communi sensu Ecclesiæ. Communis autem consensus patrum, atque fidelium non facit rem de fide; quia non aliis, aut communitati, sed soli Petro, & ejus successoribus, dedit Deus potestatem decidendi controversias in materia fidei.

201 Vel secundum alios est illa, ex qua cum alia præmissa certa sequitur hæresis; ut hæc propositio: *Omnis homo existens Panormi est in peccato mortali*; ex qua, additâ hæc alia propositione certâ: *Infantes Panormi existentes sunt homines*; sequitur hæc propositio hæretica: *Infantes Panormi existentes sunt in peccato mortali*; quæ est hæresis Bucerii qui dicebat multos baptizatos statim morietes damnari, & alios non baptizatos salvari.

Eccc 2

4. IM-

4. IMPIA

202 **E**st illa, quæ opponitur propositioni piæ, quæ scilicet non revelata, non deducta, non solemnizata fovet Religionem, fidem, charitatem, & devotionem Bord. *cit. n. 84.* Propositiones piæ sunt. Quod Angeli Custodes, & Sancti Advocati nobis assistant in extremo vitæ periculo. Quod Mater Dei viderit in hac vita divinam Essentiam: ita Bord.

203 Qui colligat, propositionem fidei, theologiam, sapientem fidem, & piam, esse quatuor species, & gradus propositionis Catholica, gradatim suam certitudinem habentes, primam ex divino testimonio, 2. ex deductis per consequentiam logicam, 3. ex solemnizatis, ut est Assumptio Virginis cum corpore in Cælum, quæ est accepta ex communi sensu Ecclesiæ, & solemnizatur ejus festum; ab Ecclesia autem non solemnizatur festum, nisi de Sancto; nec potest decerni officium de objecto non sancto. Bord. *in man. consult. de anno 1693. sect. nu. 18.* quartam demum ex piis operibus. Descendamus igitur ad alias species, seu alios gradus.

5. TEMERARIA

204 **E**st, quæ caret autoritate, & ratione: ut *Mundus cessabit intra centum annos. Christus post resurrectionem fuit in arca fœneris per 40. dies. Discipuli Joannis Baptiste fuerunt illi, qui clamaverunt: Crucifige, crucifige.* Alphonsus de Castro *lib. 1. de just. hæres. punit. cap. 2. v. num. 223.*

6. MALESONANS

205 **E**st, quæ sensum habet obscurum, aut alienum à communi, ut modo loquendi Patrum, & Doctorem Plures sæculares salvantur, quam hæretici. *Deus facit malum.*

206 Huic accedit propositio æquivoca, quæ habere potest sensum Catholicum, & hæreticum; & tunc Judex fidei eam proferenti concedit, ut se declaret; & statim menti proferentis, nisi aliud obiter, parit Bord. *cit. n. 86.* *Verba non sunt intelligenda, secundum quod sonant, sed intentionem proferentis, cap. Intelligenda h. c. p. circa 8. c. In 111. 15. de verb. sig. q. 1. non est potentior verbi, l. Labeo 7. an p. f. suppel. legat. se d. mentem. Et animam nemo novit, nisi ipse loquens; ergo verbum datum est in interpretatione suorum verborum.* Eò maxime, quia in obscuris fortius est magis reo, quam auctori; quoniam alibi sunt in benigniorem partem interpretandi. *l. 57. ff. de reg. juris.*

Hinc Lazarius apud Bord. *cit. n. 86.* in hac blasphemia: *Per il corpo di Dio padre*; dum esse menti proferentis, an hæretica verba protulerint de Deo incarnato, ut in se. Similiter hæc verba: *Per la lingua il sangue di Dio padre*; nõ sicut hæretici quando non intelliguntur de Deo incarnato, ut si dicatur: *Per il corpo, per il sangue Dio padre*; aliter trahi possunt in Catholicum, ut intelligantur de Deo incarnato. Bord. *in man. consult. sect. 43. n. 67.*

207 Dixi, nisi aliud obiter, quia circumstantia personæ propositio, quæ est æquivoca, & trahi possit in bonum, puta si qui eam proferit, fuerit alibi reus. S. Ubi

Officio, si sit mala fama, si de genere infidelium, aut de loco infecto, &c. tunc qui-entem ex presumptione juris non censetur habuisse rectam mentem, sed praesumitur suspectus.

7. SCANDALOSA.

Est, quae est aliis occasio male sentiendi quoad res fidei, aut quoad mores, ut ex Alphonso de Castro, quod ieiunium non sint puniendi, quod ieiunium incompertens Christianae perfectioni, quod ieiunium meriti sit elemosyna, quam Sacramentum Missae.

Melius, & benignius, propositio scandalosa dicitur illa: *Quae docet aliquid, quod praeter aliam occasionem ruina.* Hoc pacto, ut scandalosus damnat 45. *propos. Alex. VII. & Innoc. XI. in rom. 1.* ut conlat ex Decreto-ria excoctio: *Quamplures opiniones Christianae disciplinae relaxativas, & animarum periculis inferentes &c.*

8. PERICULOSA.

Est, quae potest esse occasio periculi in doctrina fidei, aut morum: ut *non potest esse perfectus sine poenitentia extrema. Sufficit poenitentia in extremis.* 9. Argutus, quae plus quam oportet, concedit, ut plus aliter, quam possit probare: ut *quisquis propriis viribus consequi gratiam, & gloriam.* 10. Seditiosa, quae zizantiam seminat, atque discordiam: ut *Quilibet potest in iustitiam facere.* 11. Schismatica, quae tolerantiam inem brectum à capite: ut *Papa non est legitimus Superior.*

12. BLASPHEMIA.

Quae est contumelia contra Dei laudem, & honorem ei debitum. Sub hac definitione comprehenditur

blasphemia in Sanctos, & res sacras; quia injuria in Sanctos, aut res sacras, redundat in Deum, ex illo Luc. 16. *Qui vos spernit, me spernit, & Psal. 150. Laudate Dominum in Sanctis eius.*

211. Blasphemia est duplex, simplex videlicet, quae nil continet contra fidem, sed tendit in solam Dei vilipensionem; & haereticalis, de qua in praesenti est sermo, & est illa, in qua quoad verba continetur error contra fidem, intellectus tamen illi errori non assentitur. Et haec est Inquisitoribus denuncianda. Universaliter illa propositio est haereticalis, in qua aliquid demitur, quod est de fide: ut *Deus non est justus*; aut aliquid additur, quod est contra fidem: ut *Deus est auctor peccati.* Sine tamen errore in intellectu; nam si ei correspondeat error in intellectu, de ea est discurrendum, ut de propositione haeretica; seu ut de haeresi, nimirum quod non solum sit denuncianda, sed etiam quod non possit absolvi, neque virtute Bullae, aut Jubilae: vide n. 281. & 289. Hic de fide dicitur, non solum quod est definitum sed etiam quod est dogma fidei, aut sapit fidem.

212. Vocare amantem Deum, aut idolum suum, non est blasphemia; quia haec verba non accipiuntur in sensu proprio, sed hyperbolico. Diana par. 5. tr. 13. ref. 20.

213. Haec verba: *Oh pater, & diabole*; videntur blasphemia haereticalis; quia ly, *Pater*, supponit pro Patre aeterno, cui additur esse daemonis. Tamen tamen tom. 4. tr. 2. q. 54. ait, nullam esse blasphemiam; quia blasphemia est, quae aliquid de Deo enunciat, quod ipsi non convenit, aut aliquid negat, quod ipsi convenit; praefata autem verba non sunt huiusmodi; quia neque affirmant, neque negant; unde particula illa, & est pure materialis conjunctio, non minus, ac si diceretur: *Oh pater, & Joannes.* Hinc neque illi, qui

qui ea proferunt, scire solent, quid dicunt; sed ea proferunt ob impatientiam. Quòd si quis ea verba intenderet dicere eo modo, quo dicitur: *Ob pater. Et filii*; substituendo loco filii diabolum, utique esset hæreticalis blasphemia. Ita Tancr. qui tamen monet, deterrandos esse ab hoc pravo modo loquendi fideles.

214 Hæc verba: *Pota di Dio*; sunt blasphemia hæreticalis, quia non convenit Deo hoc membrum. Bord. *in man. consult. sect. 45. n. 65.*

215 Hæc alia verba, in qua solet quis ex ira prorumpere: *Putana di Dio*; sed paulò post subdit: *Bacco, vel Santo Dià*, relicto, volo, esse blasphemias hæreticales, tenet Auctori casum conscientie Bononia discursorum apud Dianam *par. 6. tr. 8. ref. 38.* quia licet in utroque casu non sint completa verba, est completus sensus verborum blasphemiam continentium; nam ea proferens, ostendit affectum, & principium facti blasphemandi.

Dico tamen, non esse blasphemias hæreticales, cum Diana cit. & Ricciullo apud ipsum quia ea non sunt verba perfecta. Tum quia isti requisiti, respondere solent, id sic proferre, ut se cohubeant à dæmonio sancto. Idem dicit de *Sancto Dianani*; nec obstat ratio in oppositum; quia fallium est, quòd constat de affectu; hic namque constare non potest, nisi ex verbis, quæ cum non sint perfecta, non possunt arguere affectum perfectum; quoniam *verbum oris est signum verbi quod intus latet*. Tum quia, quando verba possunt accipi pro blasphemia, & non blasphemia, debent accipi pro non blasphemia. Tamb. *lib. 2. Dec. cap. 6. §. 4. n. 19.* ex multis; nam verba in dubio non sunt accipienda, ut foment delictum; quia delictum non est præsumendum, nisi clarè constat. Facere dæmonium sanctum est blasphemia hæreticalis;

at Joseph. de Augustino *in brevi sententia de præc. n. 14.* ait, in Sicilia propter communi-um habere rationem simplicis blasphemiam. Huiusmodi usitationem testatur quodam edictum Inquisit. Regni Siciliae in fine præd-ales blasphemos acriter coarctantur.

Hæc blasphemia: *Per l'anima di Dio*, intelligendo non Deo incarnato, sed in se, ut in se, est hæreticalis; eam tamen ultra rem video in Sicilia: *v. n. 106.*

216 Renego S. Petrum; simpliciter de Sanctis: esse blasphemiam hæreticalem, tenet Bord. *in man. consult. sect. 45. n. 11.* cum Castrop. quia negando quod extrinsecus Sancti, negat consequenter ipsam consecrationem, beatitudinem; &c. Id negat la rena *par. 2. tit. 7. n. 12.* Sanchez, Cambi Salelles, & alii apud Bord. *cit.* quia negatur de Sanctis aliqua veritas pertinet ad fidem, sed solum dicitur verbum communi- osum in Sanctis. Affirmo tamen, cum Inquisit Siciliae.

217 Blasphemia hæreticalis est per verbum destructivum virginiam Dei, aut alterius Sanctæ, quam Ecclia tenet & tenet virginem, v. gr. dicendo: *Putana. &c.*

218 Bord. *in man. consult. sect. 118.* ait, non esse denunciandum illius, qui *Voglio negar la fede, e farmi Tera, & piu tosto negar la fede, e farmi Tera, & vire. &c.* quia e dictum præcipue de delicta jam commissa, non commissa. Imò utraq; propositio est quædam ratio ex ira, non voluntas ferre adimplere

219 Blasphemia quæcumque, sit ex voce iracundia, sive ex joco prolati divini honoris.

Si quis autem ex passione blasphemiam, etiam hæreticalem,

teret, non ad vertens, nec considerans significationem verborum, non peccaret mortaliter. Si verò plenè advertit esse verba blasphemias, & volens in illa prorumpit, mortaliter peccat, licèt subito, & ex passione in illa prorumpat; quia contra divinum honorem, & fidem non datur parvitas materia; unde blasphemia non potest, nisi ex indeliberata, à mortali excusari: *v. n. 1. de peccatis*

210 Blasphemias hereticas in Inquisitione Romana censentur suspecta de vehementi; nam ibi ex verbis arguunt intentionem, juxta illud Matth. 15. *Qua procedunt de ore, de corde exeunt.* In Inquisit. verò Hypan, regulariter habentur suspecta de levi, quatenus in nostris Regnis expertum est, hujusmodi blasphemias potius ex ira, passione vel humore linguæ in blasphemias prorumpere, quam ex prava intentione, quia male errant. Quia tamen verba in se continent blasphemiam, idèo putant eos leviter suspectos.

Dixi, *regulariter*, quia aliquando attendit à qualitate blasphemantis, & blasphemiarum, censentur suspecti de vehementi, & abjurant de vehementi.

211 Catalogum blasphemiarum hereticarum affert Bord. in *Trib. fidei* cap. 25. §. 41. n. 45. à n. 10. & præfertim in *man. consil. de anno 1693. sect. 45. à n. 60. ad 167.* Inter omnes ferè refert; quæ tamen omnes ex his facilius qualificantur: *v. n. 796.*

13. MALEDICA.

112 **S**En injuriola est, quæ proximi injuriam continetur *Episcopi sunt tyranni. Religiosi sunt in statu peccati.*

14. IMPROBABILIS.

113 **E**S, quæ caret solido fundamento, aut est reprobata ab Ecclesia; hujus-

modi sunt omnes propositiones, hæctenus à Summis Pontificibus damnata, de quibus in *tom. 1.*

224 Propositio dupliciter dicitur improbabilis, 1. negativè, & idem est, ac non probabilis, quæ caret, sed non opponitur gravi fundamento; hinc non est probabilis, sed non est certò falsa: talis est hæc propositio: *Magnus Turca dormit?* adeoque propositio improbabilis negativè opponitur opinioni probabilis; quia illa nititur gravi fundamento, hæc non, & coincidit cum propositione temeraria.

Secundò, positivè, quæ caret gravi fundamento, & insuper opponitur principiis certis, ac proinde est certò falsa. Tales, in quibus sunt propositiones à Summis Pontificibus damnata: hæc quidem sunt improbabiles ante condemnationem; quia supponuntur opponi principiis certis, & præsertim post condemnationem, quia Romanus Pontifex loquens Ecclesiæ in doctrina morum errare nõ potest etiam extra definitionem articuli fidei *v. n. 206.*

225 Recensiti autem gradus propositionis non sunt ita distincti, ut eidem uni propositioni convenire non possint. Hinc propositio Soti: *Defunctus in Purgatorio non manet ultra decennium*, est temeraria, scandalosa, & impia, ut discurrenti patet. Et quidem impia; quia fideles à suffragiis, & pietatis operibus pro animabus Purgatorii avertit.

226 Item hæc propositio: *Religiosi viventes in Religionibus privatis non sunt de Religione Christiana*; est 1. hæretica; quia contra S. Sedis definitionem, 2. scandalosa; quia fideles ab ingressu Religionum, & professos à votis servandis retrahit, 3. impia; quia secularis à pietatis operibus erga Religiosos, & ab elemosynis eis ministrandis remouet, 4. temeraria; quia nullà ratione, aut authoritate

tate

tate fulcitur, sed Sanctis Patribus adverteatur, 5. scandalosa; quia dat secularibus occasionem, ut avertantur à statu perfectionis, & dat eis occasionem malè sentiendi de Religionibus, & Religiosis, 6. schismatica; quia unitatem Ecclesie dividit, Religiosos ab illa separans, & 7. injuriosa; quia injuriam contra Religiones continet: *vide n. 305.*

227 Denique optimè advertit Alberghinus c. 12. n. 18. *Quòd non solum quis potest errare circa propositionem, sed etiam illius censuram; quare si propositionem de fide, vel à Theologis, vel à Doctoribus receptam, dicat esse erroneam, vel scandalosam, vel temerariam errorem committit, vel hæresim sapit, vel temerarius existit, ac si de facto propositionem negaverit, quia virtualiter illam negat, & insuper contrarationem nota infamillam inurit.*

228 Hinc in Decr. Innoc. XI. de anno 1679. 2. Martii cautum est.

Tandem, ut ab injuriosis continentibus Doctores, seu scholastici, aut alii quicumque imposterum se abstineant, & ut paci, & charitati consulatur, idem Sanctissimus in virtute S. Obedientie precipit, ut tam in libris imprimendis, ac manuscriptis, quam in thesibus, disputationibus, ac predicationibus caveant ab omni censura, & nota, nec non à quibuscumque conviciis contra eos propositiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controversantur, donec à S. Sede recognite super istis propositionibus judicium proferatur.

QUÆRES III.

229 *Quæ sint alia delicta, in quibus delinquentes sunt denunciandi?*

Denunciandi sunt 1. hæretici, & schismatici, eorumque fautores, & receptores,

& proferentes propositiones in scriptis qualiter expressos.

Item docentes, defendentes, aut prædicantes aliquam ex propositionibus contentis, de quibus *in tom. 1.*

230 2. Apostata à fide, vulgo hæretici licet non habuerint errorem in intellectu, sed tantum exterius fidem negaverint, non desinunt esse vehementer suspecti in foro externo secundum externa procedenda *vide n. 287.* In foro tamen conscientie incurrunt excommunicationem Bullæ Leonæ; unde possunt à quolibet Confessario solvi. *Mastrius disp. 10. q. 1. art. 2. n. 10. & 140. Diana par. 3. tr. 4. ref. 143. cum per multis: vide n. 282.*

231 Hic non comprehenduntur prophanæ à Religionibus, nisi apostata aliqui, qui quod sapiat hæresim; putà si transierint partes hæreticorum, si habitum hæreticorum pedibus conculcent, aut blasphemiam Religionem evomant.

232 3. Spretores campanarum, hoc est unus ex Turcarum erroribus. Sic hæretici imaginem conspurcantes, & peccatores etiam si ex iracundia faciant.

233 4. Confessarii frangentes legem confessionis cum aliquo errore in confessione circa fidem, putà si defendant, idcirco malè sentiant de Sacramento. Quod si appareat error contra fidem, sunt puniendi à propriis superioribus ordinariis. *Diana par. 4. tr. 8. ref. 95.*

234 5. Omnes superstitioni. Ad hanc rem, ut superstitio onus denuncietur, duo requirit, 1. ut aditè expressè tacita demonis invocatio, 2. quod sit taliter peccaminosa. *Lupus par. 3. art. 4. diff. 2. pag. 257.*

235 6. Denique denunciandi sunt delinquentes circa fidem, quæ

Christianis communia; quae quidem
revertitur, & satis recensentur in Summa
Dante ver. Inquisitorum iurisdictione, in qua
lib. 1. c. 103. ex Diana par. 4. et c. 7. ref.
ita sequitur.

236 Procedere etiam possunt ex Bulla Gre-
gor. XIII. edita anno 1581. contra Iudeos
argentes, qui habent cum Christianis com-
munionem circa fidem, ut Deum esse unum, et or-
dinem, omnipotentem, omnium creatorem, aut
aliquam etiam privatum insinuantem: Et ex
hoc capite puniri possunt Iudeos, si ad sectam,
et Saracenorum transferint; quia tunc ne-
cessario habent peccare in his, quae communiter
creduntur, et ita Directorum par.
lib. 1. c. 248. contra Sossiam lib. 1. cap. 37.
c. 27.

Demones invocantes, consulentes, eis
resistantes, et alia sicut fumigationes offe-
rentes, verbo facto, exemplo huiusmodi ne-
ria docentes Christianos.

Christum purum hominem, aut peccato-
rum, Dei ve Matrem non virginem, similem
haereticas blasphemias proferentes.

Auxilio, consilio, opere Christianum a fide
et impietas sectas, superstitiones, aut haereses
diffundentes.

Aliquem a fide, vel baptismo, post eius de-
claratam vitam, verbo facto aut alio quocum-
que modo voluntatem, retrahentes, deboran-
tes, aut quovis modo impediennes.

Haereticos, apostatas, alios scienter receptan-
tes, alentes, committentes, iuvantes, associan-
tes, deducentes, vel detrahendos, et associan-
tes curantes, defendentes, et quomodolibet
auxilium, consilium, favorem deferentes,
vel facientes, ne ab eis perpetrata investiga-
ri queant.

Prohibitos libros deferentes, retinentes,
aut divulgantes, vel ad eam operam suam
referentes.

Potesi, Exam. Ecclesiast. Tom. II.

Derisionis habentes Christianos, Sacram
hostiam, Crucem, Christum Dominum con-
spuentes, vel facientes quid simile.

Agnum, ovem, aut aliquid Crucis affigen-
tes, aut appendentes.

Christianas nutrices tenentes, vel cogentes
quando communicant, uno, aut pluribus die-
bus effundere lac in cloacas, aut latrinas.

Et in his casibus Inquisitores procedere pos-
sunt, non solum contra Iudeos, sed etiam
Mauros, et alios quoscumque infideles.

237 Superiores omittentes legere Decre-
ta Summorum Pontificum ad S. Officium
spectantia, quae quotannis publice legi man-
dantur, non sunt suspecti de haeresi, nec de-
nunciandi, nisi prius moneantur; quia pro-
ipsis stat praesumptio inadvertentiae, et obli-
vionis. Hinc Urb. VIII. die 11. Februarii
1638. tempus publicationis eorum deter-
minatum pro feria 6. post festum Assumpti-
onis B. Virginis extendit, et prorogavit pro
omnibus Regularibus per totum residuum
mensis Augusti: quod si moniti legere non
curent, sunt denunciandi; quoniam idem
Urb. praecipit omnibus Inquisitoribus, ut
invigilarent super observantia Decreti de
publicatione quotannis faciendae, denuncia-
tiones contra transgressores recipere, ac
processus formarent. Bord. in man. consult.
sess. 55. n. 19.

238 Impediennes vero lectionem praefato-
rum Decretorum, esse suspectos de heresi,
& denunciandos, non est dubium.

239 Denique, qui verbis Sacrae Scripturae
abutantur, ea miscendo profanis, & ob-
secenis, v. gr. componendo paschinos, aut
libellos famulos, &c. Conc. Trid. sess. 4. pra-
cipit, iuris, & arbitrii penis puniri ab Epi-
scopis, contra eos procedere possunt Inqui-
sitores. Alberghinus cap. 17. n. 2. ubi refert
ex Umberto juvenidam, qui Hymnum: *Fama*

Fffff Inche

lucis oratio sãdere, verbis inhonestis immiscebat, & per ludum recitans, signa impudica addebat, fuisse in Palatio S. Officii per ejus sententiam fustigatum, actibus legitimis, & voce activa, & passiva per decennium privatum, & per triennium qualibet 6. feria jejuniò afflictum.

QUÆRES IV.

240 *Quid sit superstitio, & quæ ejus species?*

Superstitio est, qua quis cultum divinum exhibet, vel quem non debet, vel cui non debet.

Potest igitur divinus cultus vero Deo exhiberi, sed qui non debet, vel modo indubito: ut si quis Deum coleret per circumcissionem, aut caremonias, & ritus veteris legis, quæ quidem significant Christum venturum. Et hoc est primum superstitionis genus. Ulterius cultus divinus exhiberi potest, cui non debetur, nempe creaturæ, & falso Deo. Et hoc est secundum superstitionis genus. Cujus quinque sunt species, Idololatria, Magia, Divinatio, Vana observantia, & Malefium.

IDOLOLATRIA.

241 **E**st, qua divinus cultus alicui creature tanquam Deo exhibetur.

MAGIA.

242 **E**st duplex, naturalis scilicet, & dæmoniaca: naturalis est ratio, seu facultas operandi mira per causas naturales absque ope dæmonis; & hæc non est superstitionis species: dæmoniaca verò est ratio, seu facultas operandi mira ope, & ministerio dæmonum per signa ab ipsis instituta; & hæc est superstitionis species.

DIVINATIO.

243 **E**st inordinata rerum occultarum vel futurarum, quæ naturaliter sciri nequeunt, inquisitione, vel prædicatione per media à divina providentia non constituta. In divinatione semper intervenit actum expressum, vel implicitum, cuius mone.

244 Quamplures sunt divinationis species, 1. Necromantia est divinatio facta per scias mortuorum sulcationes, vel horum.

2. Geomantia fit per signa, & prædicationem corpore terrestri, ut in lapide, ligno, &c.

3. Hydromantia fit per signa apparentia in aëre.

4. Pyromantia fit per signa apparentia in igne.

5. Chyromantia hincas manus cordibus. 6. Præstigium fit, cum dæmon, quibusdam apparitionibus præstigio suis se oculis sensibus hominum ingerit ad occultum nuncianda.

7. Astrologia judiciaria est divinatio fit ex situ, motu, ac positione aliorum planetarum, ad præcognitionem in partem laevi eventura, quæ ex libera hominis voluntate pendent.

8. Augurium est divinatio ex voce, & garritu avium, & animalium delictorum. 9. Omen est divinatio ex hominum verbis casu, & præter intentionem prædictam accepta.

10. Sortilegium est divinatio facta per electionem sortium.

Contra astrologos judiciarios extant Bullæ, una Sixti V. quæ incipit: *Castellum*, & tæhoris sequentis.

144. Nos igitur, &c. damnantes, & repro-
bantes omne genus divinationum, que diaboli
auctoritate in fidelium deceptionem a predictis
corrupti, vel perditis hominibus fieri solent,
&c. hac perpetuo valitura Constitutione, A-
postolica auctoritate statuimus, & manda-
mus, ut tam contra Astrologos, Mathematicos,
& alios quoscumque dicta judiciaria
astrologie artem, praterquam circa agricul-
turam, navigationem, & rem medicam,
negotiorum exercentes, aut facientes iudicia,
& sententias hominum, quibus de futuris
rebus, successibus, fortunisque
agitur, aut actionibus ex humana voluntate
pendentibus aliquid eventurum affirmare
audent, etiam si id non certo affirmare asse-
rent, & protestentur, &c. tam Episcopi, &
Episcopi, Superiores, ac alii Ordinarii loco-
rum, quam Inquisitores hereticæ pravitatis,
& delegati inquirant, & procedant: v. n.

Alia Bulla est Urb. VIII. que incipit: In-
terabolis iudiciorum, edita die 31. Martii
1631. ubi postquam confirmat dictam Sixti
Bullam, subdit.

246. Et insuper omnibus, & quibuscumque
sive cuiuscumque sexus, conditionis, status,
gradus, qualitatis, & dignitatis, etiam
Imperialis, vel Ducalis existētibus, qui de
Iura Republica Christiana, vel Sedis Aposto-
licæ, sive de vita, aut morte Romani Pontifi-
cis pro tempore existentis, eiusque usque ad
tertium gradum inclusivè consanguineorum,
Matremasticos, Ariolos, Aruspices, Vatico-
nenses, & nuncupatos, vel alios astrologiam
iudicariam exercentes, seu aliis quomodoli-
bet protestantes, de casero consuluerint, sive de
eorum iudicia, prognostica, predictio-
nes, seu precogniciones, etiam sibi oblatas re-
pererint, illis que quomodolibet usi fuerint, vel
us penes se scienter retinuerint, aut alicui

ostenderint, nec non isdem mathematicis, a-
riolis, aruspices, vaticinatoribus, sive ali-
am astrologiam iudicariam, seu quamlibet
artem divinatoriam quomodolibet profiteri,
qui iudicia, prognostica, seu precogniti-
ones, & predictiones super premissis, et-
iam si id non certo se affirmare protesten-
tur, fecerint, sive ab alio jam facta, seu
factas, impostero penes se similiter retin-
uerint, vel alicui dederint, seu ostenderint,
aut de eis quovis modo etiam improbando,
scripto, vel verbis tractaverint, nedum ex-
communicationis majoris latis sententia, sed
etiam, uti lese majestatis reus, ultimi suppli-
cii, ac confiscationis omnium bonorum, etiam
Romane Curie Officiorum, & devolutionis
quarumcumque Civitatum, Castrorum, &
locorum jurisdictionalium, & feudaliū, &c.
v. n. 338. & 344.

247. Ubi non prohibetur astrologia iudi-
cans temporum mutationem, ubertatem,
sterilitatem, & ex constellationum influxu
in nativitate hominis ejusdem inclinationes
naturales, temperamentum, ea, que ad sa-
nitatem pertinent, iudicans, & actiones in
genere; quia hæc naturaliter ex astris pos-
sunt cognosci.

Hinc Di. Greg. Nazian. ex Physiognomia
Juliani sui condiscipuli ejus pravos animi
affectus eiecit orat. 48. in Julianum his ver-
bis: Neque enim mihi boni quidquam signifi-
care, atque ominari videbantur cervix non
stata, humeri subsaltantes, & ad equilibrium
subinde igrati, oculus insolens, & vagus,
vultus lineamenta ridicula, &c.

248. Prohibetur autem astrologia iudicās
actiones in particulari à libero arbitrio pen-
dentes: Quoniam sapiens dominabitur astris;
imò prohibetur, etiam si astrologi protesten-
tur se non certo affirmare, & quia id dicunt
ad tegendas fraudes, & vitandas pœnas statu-

tas, ut advertit Summa Dianæ *cit. nu. 75. 2.* quia ex astris neque probabilitas eventus futuri potest haberi, & ex probabilitate eadem sequerentur inconuenientia. Lessius apud Dian. *par. 4. tr. 7. ref. 17.*

249 Addit tamen Tamb. *lib. 2. in decalc. 6. q. 1. an. 14. ad 18. ex Tol. Valent. Castrop. del Rio, & aliis, prohiberi à Sixto V. ex astris cognitionem futuri contingens liberi certam, aut probabilem, minime purè conjecturalem leuem, quia hæc non est iniqua iure nature, & in Bulla Sixti V. non est præceptum prohibens, nisi de eo, quod est iniquum iure nature: ita ille.*

250 Illud mihi verum est, quòd licet ex solis astris non possit haberi, nedum certitudo, verum etiam neque probabilitas de aliquo futuro libero in particulari, putà de aliqua dignitate obtinenda; potest tamen probabilitas, & spes de illo haberi, additã consideratione temperamenti hominis, & aliarum circumstantiarum tunc temporis occurrentium, putà quia est solers, & audax, opportunos patronos habens, &c. hæc namque (sicut Sanch. apud Tamb. *cit.*) non est divinitio, sed providentia.

251 Ex dictis constat, posse Inquisitores Aegiptianas malam, vel bonam divinantes fortunam punire; à mortali verò excusantur, tam quæ id faciunt, quàm qui eas interrogant, si id faciant ex sola curiositate, & animo ridendi. Lupus *pag. 323. diff. 2.*

252 Item prohibetur scientia Paulina, scientia Salomonis, & similes.

253 In chymantia, augurio. omine, & sortilegio modò explicato, & similibus, regulariter adest pactum implicitum, & tacita invocatio dæmonis, in aliis verò expressum. In divinatione, in qua adest pactum expressum, semper adest peccatum mortale.

Ea verò, in qua est pactum implicitum,

estò ex genere suo sic peccatum mortale, cum honorem divinum tribuat creature, affectu cognitionem Dei propriam, quæ est occultorum cognitio: excusantur autem à mortali ex tribus capitibus: 1. ne ignorantia, & simplicitas: 2. quia non habeatur fides, licet tunc sit ita esse, veritatum; seu si fiant huiusmodi divinationes, neque animo invocandi dæmones, sed invocandi, dummodo nullo modo expectetur occultorum cognitio: tanquam veritas expectandi tamen venialiter peccat ratione rationis non superstitionis: sic excusantur dæmones, qui sortes mittunt ad cognoscendum, quæ melior, qui infelicio; jocandi namque peritiã faciunt, non credendi: ita Tamb. *num. 12.*

Tertio tandem excusantur, si talis cognitio, aut futurorum cognitio, non sit in se, sed à naturalibus mediis quædam per illa per illa naturaliter potest haberi: huiusmodi non est malum; nam ex certis animalium cantibus, aut moribus percipiuntur aliqua eventura, ut pluvia, tranquillitas, serenitas; imò ex istis potest probabiliter colligi aliqua, quæ ad hominum utilitatem, eadem namque causa, seu eventus, quæ v. gr. movet aves ad tales generaliter motus, movete potest homines ad bella: ita Tamb. *cit.* & Sanchez *in Decal.*

2. c. 38. c. 39.

254 Illud volo te advertere, pactum implicitum cum dæmone, non dicitur esse in qua actione, præcisè quia primus et principalis actor habuerit pactum expressum contra dæmonem, & inde posterius eam facientes, dæmonem habere pactum implicitum: sed etiam si pactum unquam fuit habitum pactum expressum, adhuc in actione dicitur adest pactum implicitum, si actio sit impedita, nata naturaliter cum effectu, qui

ur, & effectus non expectetur à Deo ex opere operantis, sed ex ipsa actione tantum ex opere operato: vel si ipsa actio sit vana; quia tunc in huiusmodi actionibus se solet immiscere dæmon ad homines decipiendos.

VANA OBSERVANTIA.

Est superstitio quædam, quia medio aliquo improporcionado, nec à Deo nec à natura instituto, effectus aliquis procuratur, ut sanitas, scientia, &c. à divinatione distinet per hoc, quod illa ad occultum, vel futurorum tantum cognitionem ordinatur, hæc verò ad aliquos externos effectus; unde illa honorem divinum tollit, expectando cognitionem Deo propriam, hæc expectando à creatura, quod à solo Deo expectare debet; & hæc ratione, & ratione nati impliciti est pariter ex genere suo peccatum mortale, à quo similiter excusari potest ex præfatis tribus capitibus, sicut divinito: v. n. 253.

256 Tacita dæmonis invocatio præsumitur, 1. Quando adsunt verba non significativa, 2. Figura inutiles, nomina ignota angelorum, 4. Falitates, sive physice, sive morales, 5. Conditiones vanae, 6. Promissio effectus infallibilis supra vires mediorum. *Tab. in Decal. lib. 2. c. 6. §. 2. n. 24.*

257 Panormi est dedicata Ecclesia septem principibus Angelis, qui adsunt ante Deum, à Amadeo revelatis, quorum nomina ibi, & in Cathedrali in Sacello Archiepiscopi Hadrubi scripta sunt: *Michael victoriosus, Gabriel nuncius, Raphael medicus, Uriel fortis, Iehudiel remunerator, Barachiel adjuvator, Soaltiel orator.*

Ceterum sola priora tria sunt de fide, quia habentur in S. Scriptura. Quartum, nempe Iehudiel, non est de fide, sed magnæ authorita-

tis, quia habetur in lib. 4. *Esdrae cit. 4.* qui liber, licet sit extra Canonicos, fuit tamen annexus sacris iussu Sixti V.

Tamb. totam rem satis doctè distinguit, tres considerando modos, quibus superstitiones exerceri possunt, 1. per sola sacra, 2. per sola non sacra, 3. per sacra simul, & non sacra.

SOLA SACRA.

258 Puta, si vera ex sacra Scriptura dicis, vel orationes sacras à te compositas privatim recitas, vel scripta tecum geris ad sanitatem, vel grave quid tibi utile obtinendum. Tunc si secludas, 1. Admicula vana, & inutilia in similibus apponi solita, quæ secundum vires naturales proportionem non habent cum effectu intento, nec vires supernaturales habent ad illum: v.g. ea recitare per tot vices, non plus, nec minus; uno flexo genu, non aliter, in obscuro, non sub sole, tribus accensis luminibus, &c. 2. Si secludas credulitatem infallibilis eventus, sed solum habeas piam spem de effectu obtinendo, nec peccas, nec superstitiosus es; bene verò, si præfata duo non secludas. Ratio primæ partis est; quia quando in verbis, aut rebus sacris speras, in Deo speras, & ritè; quia sacra littera ad Deum cum fiducia confugere, frequenter nos docent; quoniam teste David in *Psal. 17. Proceptor est omnium sperantium se,* & Salomon pro bonis temporalibus deprecatus est Dominum *Prover. 30. Dno rogare te, ne deneges mihi, antequam moriar. Vanitatem, & verba mendaci longe à me fac. Mendicitatem, & divitias ne dederis mihi, tribus tantum virtus meo necessaria.*

259 Ratio secundæ partis est; quia præter sacramenta, & sacramentalia, nil ex sacris verbis aut rebus datur, quod infallibilem habeat effectum; unde si ab aliis verbis,

aut rebus factis illum infallibiliter expectas, à dæmone per tacitam invocationem expectare convinceris: ita Tamb.

260 Nec sola protestatio, qua nolis effectum expectare à Dæmone, sufficit ad excusandum à superstitione, & à peccato, si p̄ a a duo non secludas; quia tunc pactum cum dæmone, quod renuncias verbis, approbas facto.

261 Hinc si pro aliquo morbo ter recites: *Dirupisti Domine vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis*; non eris superstitiosus, si etiam repetitionem non usurpes, ut in se, sed ex devotione in Sanctissimam Trinitatem, intendens in ejus honorem effectum impetrare, & hoc pacto teste Tamb. cit. n. 4. ait Cassiodorus, variis morbis efficacius remedium fuisse trinam recenseri versus recitationem.

262 Item recitare illum versum: *In chamo, & freno maxillas eorum confringe*: ad canes latrantes compescendos, & illum, *Liberam me de sanguinibus*, ad sanguinem è naribus profluentem cohibendum, & similia, non erit superstitiosum, si circumstantias vanas, ac inutiles, & credulitatem infallibilitatis effectus corrigas, aut excludas.

263 Circumstantiam vanam corriges, si orationem ad gratiam impetrandam, quinque, aut novies recites, non considerato numero quinario, aut novenario in se, sed relate ad honorem quinque plagarum Christi, & ad novem Angelorum Choros.

264 Eodem modo, si alicui morbo caduco arrepto clam ad aurem insuffles: *O Creatura Dei, memento Creatoris tui*; superstitiosus eris; quia observatio illa ea verba proferendi clam, & non palam, est vana. Superstitiosus autem non eris, si hac ablata circumstantia, & insufflatione ad aures corripueris in hoc, quod ad aurem verba illa insuffles

eo sine, ut licet ea morbum p̄cipue curat, & Deo se commendat. Que corripit ut bene advertit Tamb. non potest habere locum in insufflatione ad aures, quia equus non est capax percipiendi verba. Deo se commendandi; unde loquitur de equo morbo arrepto, ut superstitio tollatur, oportet, ut etiã circumstantia insufflationis aures tollatur, præcisè recitando versus ea referendo ad Dei honorem, sicut in Cant. Danielis: *Benedicite omnes bestie, & pecora Domino*; & Psalm. 148. *Laudate Dominum de terra, &c. bestia, & omnia pecora*.

265 Denique, ut superstitio tollatur, nedum debent tolli, aut corrigi circumstantiæ inutiles, & excludi credulitas in utilitatis effectus; verum etiam debent adhiberi ad effectum seriũ, ac prudentem attendendum, puta ad sanitatem, vel aliquod utile impetrandum, minime ad certum inutile, ac vanum, v. gr. ad nocentia, &c. quia cum Deus non se immiscet rebus vanis, tunc convincitur, etiam expectari à dæmone.

266 Sub his considerationibus, ait Tamb. cit. n. 30. ex Sanchez, non esse legitimos Emplasmistas, qui per emplasma vel licet per quosdam versus ex plasmis, vel alias orationes curant infirmos. Narrant quos Hispani vocant Salvatores, quosdam ceterum, vel orationibus sanant morbos. Narrat raitos, qui nati nocte Conversionis à sp̄suto, vel tactu à moribus venenosis nant, quia hæ sunt gratiæ gratis dante illud Pauli ad Corint. 12. *Alii gratiam dantur in uno spiritu*: ita Rex Francie à Deo gratiam sanandi strumas, his verbis, *Poti teco, e Dio ti sana, de qua misit da Papa Epist. 1. ad Remigium*, &c.

Thomas de Regimin. Princip. lib. 2. cap. 16. unde prefati superstitioni non sunt, nisi aliquid, quod superstitionem sapiat, admisceat, juxta superius dicta.

267 Superstitiosa tamen est cartula illa, quam quidam pro viscerum dolore gestare solent, in qua est scriptum: *Pater, & Balasus, Filius, & Caspar, Spiritus Sanctus, & Melchior. &c.* quia talis mixtio inter nomina Sanctissimæ Trinitatis est improporcionata, indecens, irreverens, & vana.

SOLA NON SACRA.

268 Quando non sacra adhibes ad aliquem obtinendum effectum, superstitiosus eris, si ea vires non habent sufficientes ad illum. Minimè verò, si vires habeant naturales, etiam occultas. Et tunc illum teneris excludere, aut corrigere circumstantias inutiles, si quæ sint, minime credulitatem infallibilitatis effectus, etiam prout ad vires naturales rerum quæ adhibentur; nam causa naturalis necesse est.

269 Hæc reducitur, quando aliquid agis, ut omittis sub tali circumstantia, aut tempore, &c. iter agis die Jovis, iter omittis die Martis, non vis tredecim invitatos simul dimittere, cum firma credulitate infallibilitatis eventus boni, quem speras, aut mali, quod times. Tunc quidem superstitiosus es, minimè verò, si ei tempore sit adjuncta circumstantia, ex qua prudenter timetur eventus malus, &c. patet si tunc prudenter times esse inimicos, aut latrones in via, &c.

270 In rebus naturalibus, quoties non appareat immixta superstitio aliqua, ut sunt omnia incognita, determinatus numerus vatum, aut modus inutilis, tunc præsumendam pro viribus nature, 1. quia in dubiis me-

lis uti ad sanitatem, aut grave utile sui, aut proximi, & in dubio non præsumitur delictum, 2. Quia in dubiis melior est conditio nature; nam natura ex sæpius contingentibus præsumenda est potens, & mirabilis in operationibus suis; ex quo enim videmus, ferum trahi à magnete, arguimus in magnete virtutem naturalem ferri tractivam, &c. ita Tamb. cit. n. 63. ex Sanchez, & Bord. in man. consult. sect. 34. n. 10.

SACRA SIMUL, ET NON SACRA.

271 SI ad aliquem obtinendum effectum, cum sacris adhibes res naturales inutiles, aut profanas irreverentes, superstitiosus eris. Item, si res naturales utiles sacris adjungas, putans, sacra necesse est naturalibus rebus indigere, seu ab his vim efficacem habere; tunc ultra superstitionem adjungis hæresim.

272 Si verò res naturales utiles adhibes, ex illis effectum expectas, & insuper sacra adjugis ad Deum pro adjutorio precandum, prudenter simul, & piè te geris; quoniam causa naturales efficacissima; Deo non adjuvante, inutiles sæpe redduntur: juxta illud Psalm. 126. *Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat, qui custodit eam.* Hinc ait Apostolus: *Ego plantavi, Appollo rigavit, Deus autem incrementum dedit.*

273 Idem curare cum oratione sacra, & cum filo de lizzo, quo statura, & brachia extensa ægri ter metiuntur, cum aliis circumstantiis, superstitiosum est, quia omnes circumstantiæ adjunctæ præter orationem sunt vane, & inutiles. Secus, si solam sacram orationem adhibeas, in qua solent esse vera Nomina Dei, & dicta in n. 258. attendas. Cum hac sola oratione, tribus diebus, ad honorem Sanctissimæ Trinitatis recitata, circumstantiis, & inutilibus seclusis, sæpe

la, & Iteritiam curatam vidi. Tunc igitur à Deo effectus ex opere operantis expectatur, minime cum certitudine infallibilitatis effectus, sed cum pia spe, & fiducia in Deum; quoniam cœlestis medicus animabus, atque corporibus solet medelam largiri.

274 Ex his patet, quid sit de incantatoribus dicendum.

MALEFICIUM.

275 **E**st vis, ac potestas nocendi aliis ex pacto expresso, vel tacito cum demone. A Magia differt per hoc, quòd illa intendit facere mira, hoc verò ad nocendum dirigitur.

276 Dividi potest in duas species, scilicet in maleficium amatorium, quo hominum animi ad carnalem amorem deflectuntur; sub quo comprehenduntur verba, aut scripta superstitiosa ordinata ad amorem, & in veneficium, quòd ad nocendum aliis dirigitur.

277 Unum maleficium alio maleficio solvere non licet. Potest tamen statua, aut res illa, quæ solet à malefico componi, comburi, nullum, quòd superstitionem sapiat, admiscendo.

278 Ad hanc speciem spectant lanæ, seu stryges, vulgò donne di fora.

279 Sub hujusmodi superstitionibus maxime comprehenditur abusus sacramentorum, aut sacramentalium ad thesauros inveniendos, ad amorem provocandum, &c.

280 Alia demùm delicta, pro quibus est facienda denunciatio, habes in Edicto DD. Inquisitorum Regni Siciliae.

QUÆRES V.

281 *Quæ sit heresis ad Sanctum Officium spectans?*

Heresis in n. 258. definita, est duplex, a. & scilicet in m. rna, se i pure men-

talis, quæ consumatur in ipso intellectu, & lo signo exteriori dato; & hæc quantum ad dogore theologico sit heresis formalis, contra propriè conveniat definitio hæresis, quæ occurrit tamen pœnas contra heresim de ecclesia fulminatas, nec est reservata, sed potest à quolibet confessario absolvi, etiam in Bulla, quoniam juxta communem Theologorum Ecclesia non judicat de intentione.

282 Alia est externa, quæ videlicet exteriorius prodit per aliquam vocem, scripturam, nutum; aut signum, ex affectu hæresis prodians, eamque, quantum est ex se, denegatione demonstrare valens; & hæc incurrentes pœnas contra heresim fulminatas, et reservata, ita ut neque virtute Bullæ, neque Jubilæi possit absolvi, nisi talis factio expressè concedatur, ex Decr. Univ. Inq. Rom. sub Alexand. VII. anno 1664. in articulo mortis, in quo quidem in *sess. 14. c. 7.* etiam si fuerit publica, per simplicem Sacerdote absolvi, licet & aliter reservati imposto juramento de se protestando Superiori, & de stando manifeste ecclesie, si convaluerit; idque etiam in sacrosanctissima, ut si vox à nullo fuerit audita, signum visum, & scriptum fuerit constitutum; quia tunc, cum signum illud verum sit per se sensibile, est per accidens culta, ac proinde cadit sub lege per hæresim, quæ judicat de externis; & hæc potest ad S. Officium, & si contingat abscondi, est denuncianda.

Ut heresis igitur sit reservata, & per incurrat, requiritur.

1. *Ut sit externa:* ut jam explicatum est.

2. *Ut actus externus sufficienter, & manifeste heresim manifestet.* Unde non est reservata, si sit externata per signum, per se indifferentia; ut si quis mente tenentis non est trinus: & exteriorius profertur.

Ue manifestet haresim internam presen-
tiam. Unde non est hareticus externus, qui
se hareticum fingit, aut verè dicit, se aliquan-
tum errare in fide, puta, Deum non
creatum, nisi id dicat animo eandem hære-
sim confitendi, seu in ea complacendi: ita
Alberg. in Man. cap. 2. n. 3.

4. *Ue alius externus sit mortalis, & mani-
festus animo hareticali.* Hinc qui suam
heresim internam exterius manifestat amico
vel Confessario, causa capiendi consilium,
vel confitendi, non est hareticus, nec in ex-
communicationem incidit; quia non mani-
festat eam animo hareticali, sed est paratus
cungi.

Item, qui motus haresi internâ, quâ putat
etiam carnis diebus prohibitis, car-
nem in parva quantitate edat, nec est hære-
ticus externus, nec in censuram incidit, quia
interior, ut actus externus sit mortalis,
non per solam relationem ad actum inter-
num, sed etiam secundum operis externi
manifestationem, ita Alberg. cap. 12. numer. 8.
Bonac. Diana, & alii. Adde, præfatum
actum externum non esse ex se determinatè
manifestativum erroris interni.

De Schismate, quod quidem Ecclesiam
Christi dividit, negando obedientiam Sum-
mo Pontifici Romano, eodem modo est di-
stinguendum, sicut de haresi; nimirum, quòd
non possit absolvi, si sit externa cum errore
intellectu.

283. Hinc non est hareticus, qui exterius
negat fidem, aut adorat idolum: quia
non errat in intellectu, ac proinde non in-
cipit pœnas, & censuras contra hareticos
incurre, licet in foro externo secundum extema
procedatur, & inde sit denunciandus: v. n.
130.

284. Busembaum lib. 2. tr. 1. cap. 4. dub.
1. n. 5. aucticos, & alios homines simpli-
Potes. Exam. Ecclesiast. Tom. 11.

ciotes in locis hareticorum existentes, ut in
Germania, qui habentur haretici, & tamen
ratione sua ignorantia, & simplicitatis per-
tinaces non sunt, posse absolvi à suis Paro-
chis: ratio est, quia non sunt haretici forma-
les, & habent fidem Catholicam in Baptismo
acceptam; quæ non amittitur, nisi errando
pertinaciter: ita ille ex Layman.

Id contingere potest, quatenus haretici
volentes suos filios naturali odio contra fi-
dem Catholicam crescere, eis à pueris Ca-
tholicos speciebus horrores tanquam lupos
representant; & ita, licet possint diu in er-
rore sine pertinacia vivere, statim ac autem
est eis sufficienter propositum, Ecclesiam
universalem oppositum tenere, statim inci-
piunt esse pertinaces.

285. Certum tamen est, hareticam esse
illum, qui positivè, seu affirmativè de ali-
quo articulo fidei dubitat, hoc est deliberatè
judicat esse dubium; similiter & eum, qui o-
pinativè solum assentitur rebus fidei, putant
aliquem articulum fidei esse solum probabi-
tem: utriusque ratio est, quia cum fides cer-
ta, & infallibilis, utpotè innixa testimonio
divino, requiritur, ut articuli fidei certò cre-
dantur ex Dei revelatione.

286. Dixi: *Opinativè solum*: quia ex vi a-
licujus rationis affirmate probabilem ali-
quem articulum, non esse hareticum, imò
laudabile, modò teneas, ex vi revelationis
esse certum, docet Tamb. de fide cap. 1. §.
6. n. 3. cum Castropal.

287. Et Busemb. cit. n. 2. addit, quòd ne-
gativè tantum dubius, hoc est suspendens
judicium, & circa utramque partem negati-
vè se habens, per se, & simpliciter non sit hære-
ticus, 1. Quia non habet judicium, & con-
sequenter non habet errorem in intellectu,
dummodò tamen non ideò suspendat, quòd
virtualiter judicet, non constare de certitudi-

Ggggg ne

ne objecti, 2. Quia heresis est infidelitas positiva. Hinc ultra formale dubium dari debet iudicium intellectus affirmantis, rem fidei non esse certam, quod iudicium est heresis. Albergh. cap. 5. num. 5. cum portel. & Soufa.

At hoc haud mihi placet sic absolute dicere; nam quis vel est negativè dubius circa aliquem articulum fidei, qui non est ei à parentibus, aut Parocho sufficienter propositus; & tunc sumus in casu ignorantiae; vel circa articulum fidei, qui supponatur sufficienter propositus: & tunc negativè dubius est hereticus, quia tunc suspendendo iudicium, virtualiter iudicat non constare de certitudine objecti: præceptum autem fidei obligat ad positivè iudicandum verum, & certum articulum fidei sufficienter propositum.

Hinc Albergh. cum valencia, & Sanchez, ritè excipit natos, & educatos inter hereticos in fide non satis instructos; his namque dubitare licet, donec instruantur, & rectè nostræ fidei credibilitatem apprehendant: quia in illis dubitatio, & virtuale iudicium de incertitudine non est cum pertinacia.

288 Quando tamen dubietas oritur ex sola tentatione, uti solet accidere, cum repugnancia, & displicentia voluntatis; tunc vel non erit peccatum, sed potius materia meriti, quia actus ille intellectus erit pure naturalis; vel si peccatum, non nisi veniale: ita summista.

QUÆRES VI.

289 An in casu, quo qui incidit in heresim externam, fuit excusatus ab excommunicatione Bullæ Cæna, sit denunciandus?

Plures à Doctoribus dantur casus, in quibus, qui incidit in heresim externam, non incidit in excommunicationem Bullæ Cæna.

290 Id principaliter contingit, quia heresis, licet publica, est merè externa.

291 Alios duos referunt casus Tamburini, 2. de Penit. lib. 5. cap. 5. n. 4. & 7. Reclusus in leclis moralibus lib. 6. q. 5. pag. 303. dicitur eos Castropal. Suarez, Sanchez, & alii in casibus committens delictum excommunicatum in communicatione reservata in Cœna Domini, & sunt metus cadens in vitium cohabitum, aut ignorantia censura, ita ut qui committit heresim formalem externam, cum errore in intellectu, ignorantiam esse annexam excommunicationem reservatam in Cœna Domini, excommunicationem non incurrat, ac proinde possit à quolibet simplici Confessario absolvi: ut n. 286.

292 Ratio est, quia hæc est differentia inter casus reservados Pontifici, & reservados Episcopo, quod casus non est reservatus Pontifici, nisi cum excommunicatione conjuncta; non casus Episcopalis, nisi Episcopus regulariter reservat delicta rarisè peritum; unde, cum ratione. Ignorantia quidem excusat ab incurtione censurae, si sit annexa delicto heresis excommunicatum delictum heresis non habetur pro peccato, ac proinde potest à quolibet simplici Confessario absolvi; & è contra ignorantia excommunicationem delicto Episcopali, & si non incurrat in censuram, non committit casum reservatum Episcopo, ut non possit à quolibet Confessario absolvi.

Quod autem in casibus Pontifici non sit reservata, nisi cum excommunicatione conjuncta, probatur primo ex praxi Ecclesie, quæ in casibus Pontifici non censet reservatam culpam, nisi cum excommunicatione conjunctam; ut patet ex accessu communis Theologorum, & casus.

Secundò ratione, quia Pontifex in Sacris
 Conciliis, & presertim in Bulla Cœnæ so-
 lenni proponit istas cœnuras, & postea illas
 reservat, nam *in §. 19. Bullæ Cœnæ*, in qua
 reservatio, id habetur expressè per hæc
 verba: *Cœnura a prædictis sententis nullus
 sit aliam, quam per Romanum Pontificem,
 in articulo constitutus, absolutus pos-
 sit sententia* autem, supra quas immediatè
 dicit reservatio, sunt ipsæ cœnura; igitur à
 cœnura reservatio redandat in culpam, ac
 quod de culpa non censetur reservata, nisi
 cum excommunicatione conjuncta; cum
 præparatione ignorantia ex communi sen-
 tentia non incuratur cœnura, non incurritur
 reservatio, quia tunc culpæ deficit funda-
 mentum reservationis, videlicet cœnura, quæ
 ad peccatum individuum non est conjuncta.
 293; Hoc autem dictum est à præfatis Do-
 ctoribus de ignorantia cœnura, minime de
 ignorantia reservationis: nam certum mihi
 est, quod qui commisit hæresim formalem
 externam, aut aliud delictum de Bulla Cœ-
 næ, si sciat ei esse annexam excommunica-
 tionem Cœnæ Domini, ignoret tamen hanc
 esse reservatam, adhuc incidat in censu-
 ram reservatam, ita ut non possit à simplici
 Confessario absolvi, sed à Summo Pontifice,
 aut Inquisitoribus; quoniam ex communi-
 catione sententia contra aliquos ignorantia re-
 servationis non excusat, sed reservatio regu-
 lariter incurritur ab ignorante; quia regula-
 riter loquendo, reservatio non est pœna,
 qualis est cœnura, sed medicina; est enim li-
 beratio potestatis Confessariorum ad bonum
 regimen, & ob bonum publicum facta,
 ut Fideles ab iis peccatis patrandis absterre-
 antur, dum vident, non posse ab ordinariis
 Confessariis absolvi. Item reservatio est re-
 strictio jurisdictionis in Confessario, & cum
 jurisdictione tota dependeat à voluntate Super-

rioris, non oportet, ut eam sciat Reus, sed
 sufficit, si eam sciat Confessarius.

294 Ex quo fit, quòd licet ignorans, aut
 non advertens pœnam, non incurrat in pœ-
 nam, puta in excommunicationem; sciens
 tamen pœnam, & ignorans reservationem
 incidat in reservationem; sicut licet igno-
 rans, aut non advertens culpam, non inci-
 dat in reservationem; sciens tamen culpam,
 & ignorans reservationem, incidit in reser-
 vationem; quia licet in priori casu cadat fun-
 damentum reservationis, nempe culpa, aut
 pœna voluntaria, atque inde cadat reser-
 vatio, stat verò in posteriori.

His verò datis & suppositis.

295 Resp. ad quæsitum affirmativè: quia
 in foro externo secundum externa procedi-
 tur, & suadetur à fortiori de blasphemia hæ-
 reticali, in quam prorumpens sine errore in
 intellectu est denunciandus, *ex num. 210.* à
 fortiori in casu hæresis. Qui igitur incidit in
 hæresim purè externam, aut in hæresim for-
 malem externam, ignorans excommunica-
 tionem Bullæ Cœnæ, est Inquisitoribus de-
 denunciandus: *v. n. 288.*

296 Dixi: *his datis.* Quia (ut ritè advertit
 Diana *p. 5. tr. 13. res. 18.*) ignorantia excom-
 municationis reservatæ in casu hæresis, non
 potest habere locum in nostris Regionibus
 Hispaniæ, & Italiæ, ubi viget S. Inquisi-
 tionis Tribunal, ex cuius præsertim contra
 hæreticos pervigili cura, est moraliter im-
 possibilis ignorantia legis Ecclesiasticæ ex-
 communicantis hæreticos, & maxime post
*Decr. Univ. Inquis. Rom. sub Alex. VII. de
 anno 1656.* quod jussu DD. Inquisitorum
 hujus Regni Sicilia sub datis 15. Febr. 1657.
 video qualibet sexa feritâ post octavâ Assum-
 ptionis Virginis in Communitatibus Regu-
 larium publicè legi; quoque Confessarii, &
 Religiosi edocentur, crimen hæresis non

Ggggg 2 posse

posse etiam virtute Jubilæi absolvi; nil aliud cunctis est notius, quàm crimen hæresis etiam occultum esse reservatum; imò si quis est, qui in aliquam hæresim cadat, eum experimur accuratorem ad se occultandum ob timorem, ne deferatur ad S. Tribunal: ac proinde in nostris Regionibus moraliter, & practicè loquendo non potest dari casus, quòd quis in hæresim formalem externam cadat, & possit à simplici Confessario absolvi: non quidem ratione ignorantia censura, quia hæc moraliter in nostris Regionibus non est possibilis; neque ratione metus cadentis in virum constantem; quia metus, licet possit timorem incutere ad prurpendum in actum externum hæresis, non potest illum incutere ad habendum errorem in intellectu, ut discurrenti patet.

CAPUT VII.

De Libris prohibitis.

297 **L**ibros prohibere spectat ad summum Pontificem, quod regulariter facit Congr. Univ. S. Officii, cuius authoritas per totum Orbem extenditur.

298 Magistrum Sacri Palatii libros permiciosos prohibere posse, ait Bord. in *Man. cons. s. l. 48. nu. 5.* liquet ex quamplurimis prohibitionibus ab eo factis, & in indice iussu Alex. VII. impresso regulatis, subdit tamen: *Sed puto hanc ejus potestatem non excedere Urbem, & ejus districtum; quia nunquam vidi ejus prohibitiones publicari extra per Inquisitores nisi missas vel à Papa, vel à S. Congregatione; signum evidens, quòd ejus potestas terminatur locis urbis, & suburbanis, ubi in hoc officio fungitur, ut Inquisitores in suis Diocesis.*

299 Libros prohibere possunt Episcopi, & Inquisitores ex Reg. 10. *Indicis Librorum sit Episcopis, aut Inquisitoribus Generalibus secundum facultatem, quam habent in eorum Regula permittitur, prohibere, si hoc in suis Regnis, aut vicinis, vel Diocesis extiterit.*

300 Quia autem Episcoporum, & Inquisitorum authoritas contentiosa est territorialis, & personis, ac proinde non potest extra proprium territorium, talis potestas, ut universaliter operetur, fieri licet in S. Congr. Univ. Inquit. coram S. Officio per totum Orbem, vel per Inquisitionem præmæ Inquisitionis Hispaniarum, & partibus Hispaniarum Regnis.

301 Generales libros suorum subditorum prohibere possunt, si absque eorum consensu fuerint impressi, aut si sint infamatos, & suæ Religionis perniciosis; si vero contra hæresim, aut suspicionem, id spectat S. Tribunal, ex *num. 249.*

M A T E R I A

302 **O** B quam liber prohiberi debet, quintuplex, 1. *Quæ contra fides, & reses, 2. Quæ tractat de Religione, & de re sacra, puta de S. Scriptura, de rebus ad Dei Cultum, & Sanctis constantibus, de Theologia scholastica, de rituali, de concionibus, de jurisdictione, de immunitate Ecclesiastica, de privilegiorum: minime si tractet de Philosophia, de historia, &c. Imò, ut dicatur de his ne tractare, requiritur, ut de ea tractatus professio, minime, si obiter: v. n. 304. rebus obscænis, 4. De casibus exaltatis, in quibus tamen habentur opiniones, & periculose conscientia, aut malitiam, & abilitatem habentes, vel habent error in fide, aut hæresis, 5. Quæ*